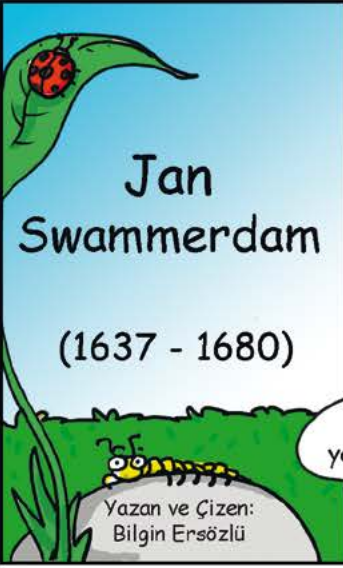


SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİMİNSANİ ÖYKÜLERİ"



Jan
Swammerdam

(1637 - 1680)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

Yıl 1646, Hollanda'nın Amsterdam kentindeyiz. Sabahın erken saatleri. Swammerdam Ailesinin evinden gelen çığlık evin önündeki kanalda sakince yüzmekte olan kuşları bile ürkütecek kadar güçlü.

Aay! İmdaat!

N'oldu?
Niye bağıırıyorsun?

Amanın!
Tam da "Kanallarıyla ünlü Amsterdam'da keyifli bir gezinti yapsak mı Peynirciğim?" diyecektim. Ne oluyor? Bu çığlıklar da ne?

Bilmem ki.
Çok kötü bir şey olmuyordur umarım.

Neyse ki kaygı verici bir durum yoktur. Jan Swammerdam'ın küçük kız kardeşi bir örümekten korkmuştur, o kadar.

Masam...
Masamda bir örümcek var abi!

Örümcek mi?
Nerede? Ben örümcek filan göremiyorum.

Ben de göremiyorum.
Çok küçük bir örümcek olsa gerek.

Jan kardeşini sakinleştirir. Ardından...

Korkacak bir şey yok.
Zararsız bir örümcek bu. Belli ki yolunu şaşırmış. Şu bardağı ters çevirip kâğıdı da altına sürdük mü... İşte yakaladık seni ufaklık!

Canım! Pek de küçükmüş. Sen de sakın korkma, Jan bir şey yapmaz sana.

Yapmaz tabii ki.

Jan okula gitmek için çantasını hazırlarken içeri giren annesi, Jan'ın önünde kitap ve defterlerin yanı sıra bir de kavanoz olduğunu fark eder.

Kardeşin anlattı, bir örümcek yakalamışsın Jan. Ama onu hemen serbest bırakmak yerine bir süre benim boş reşel kavanozlarımdan birinde misafir etmeye karar vermiş benziyorsun. Yanılıyor muyum?

Ha ha ha! Reşel kavanozunda örümcek! Şimdiden söyleyeyim, büyüyünce ya örümcekbilimci ya da böcekbilimci olacak bu çocuk. Gözünden anlarım ben!

Ee... Şey. Evet anneciğim. Örümceği yakından gözlemleme şansı bulunca bir sürü gözü, bacaklarında da kılları olduğunu fark ettim. Öğretmenim ve arkadaşlarım da görsün diye örümceği kavanoza koydum. Ağzını da minik misafirimiz hava alabilsin diye tülbenle kapattım. Sonra onu okulun bahçesindeki çalılara bırakacağım.

Ha ha ha!

Jan Swammerdam çocukluğu boyunca yakaladığı her fırsatta çevresinde gördüğü canlıları, ama en çok da böcekleri ve örümcekleri gözlemledi. Kelebeklerin ve başka bazı böceklerin yaşamları süresince geçirdikleri değişimlere tanık olduğunda gördüklerinden çok etkilenir. Okulda da başarılı bir öğrenci olan Swammerdam böcekler üzerine çalışmayı hayal eder. Ancak yaşadığı dönemde bu konuda bir eğitim olanağı olmadığı için tıp okumaya karar verir.

Uzun yıllar süren zorlu bir sürecin sonunda Jan Swammerdam tıp doktoru olur. Ama akıllı hâlâ böceklerdedir.

Başarını kutlarım. Seninle gurur duyuyorum oğlum.

Vızzzz!

Sağ ol babacığım...
Bir saniye, şu arı hangi çiçeğe
konacak bir bakayım, hemen
geliyorum.

Madem öyle,
böcek doktoru olsun
bari!

Ha ha ha!

Zamanının önemli bir bölümünü böcekler hakkında bilgi edinmeye çalışarak geçiren Jan'ın yaşadığı döneme kadar böcekler üzerine çok az araştırma yapıldığından kaynaklar da çok sınırlıdır.

Balıklar, sürüngenler, memeliler...
Birçok canlı türü hakkında bir sürü kitap var
ama böcekleri bugüne dek pek kimse
incelememiş anlaşılan.

Hah,
onu da sen yap işte.
Her şeyi başkalarından
beklememek gerek.

Doğru söyledin
Simitçiğim.

Öncelikle kendine bir mikroskop yapar.

Yaşasın!
Bu alet sayesinde
çok küçük böcekleri bile
ayrıntılı bir şekilde
görebileceğim.

Aa! Ne ilginç
bir mikroskop o öyle,
büyüteç gibi.

İlk mikroskoplar
öyleymiş işte.

Zamanla çalışmaları sonuç vermeye başlar. Böcekler hakkında bilinmeyen ya da yanlış bilinen bazı gerçekleri ortaya çıkarır.

Çok şaşırtıcı!
Karnında yumurtalar var...
Demek ki her kovanda bulunan
ve erkek sandığımız o büyük arı
aslında dişiymiş! Merhaba
kraliçe!

Yok artık!
Onu da mı bilmiyormuş
insanlar yani? Gerçi onları
incelemek isteyenleri
kesin sokmuştur işçi
arılar.

Jan Swammerdam
önlemini almıştır bence.

Jan Swammerdam ömrünün sonuna dek böcekleri ve örümcekleri incelemeyi sürdürdü. Büyük bir sabırla yürüttüğü araştırmalarını çizimleriyle zenginleştirdi ve bu alanda pek çok başka biliminsanına yol gösteren kitaplar yazdı.

Event,
bakalım bilim dünyası
sineklerin sindirim sistemini
inceleyen bu çalışmamı
nasıl karşılayacak?

Sindirim
sistemi diyince...
Karnımın gurultusunu
duyuyor musun
Peynirciğim?

Senin karnının
aç olmadığı an mı var
Simit?

Jan Swammerdam böcekler üzerine yaptığı çalışmalar nedeniyle böcekbilimin kurucularından biri kabul edilir. Ancak tıp doktoru olduğundan insan vücuduyla da ilgilendi ve bu konuda da önemli çalışmalar yaptı. Örneğin kanımızda bulunan alyuvarları ilk kez gözlemleyen kişi oydu.

Öykümüz bitti,
hadi gidip bir şeyler
atıştıralım.

Doğrusu ben de
acıkmışım. Hadi o zaman:
Teşekkürler Jan Amca.